

МЪРИ ЛЕЙНСТЪР ДЕМОНСТРАТОР НА ЧЕТВЪРТТО ИЗМЕРЕНИЕ

Превод от руски: Цвета Пеева, 1972

chitanka.info

Пит Дейвидсън току-що бе наследил имуществото на чичо си, доктор в областта на четвъртото измерение, и станал опекун на необикновено общително кенгуру на име Артър. И все пак не беше щастлив; в момента това особено личеше.

Седеше в лабораторията на чичо си и нещо пишеше на лист хартия. Събираше цифри и в отчаяние се хващаше за главата. После взе да вади, да дели, умножава. Но неизменно получаваше един и същи резултат. Проблемата, над която си блъскаше главата, се поддаваше толкова на решение, колкото уравненията на четвъртото измерение на покойния му чичо. От време на време в лабораторията надзърташе дългата конска физиономия на Томас — слугата на чичо му. Пит с основание се страхуваше, че и него бе наследил.

— Извинете, сър — нерешително каза Томас.

— Какво има пак, Томас? С какво се занимава сега Артър?

— Пасе гергините. Но аз идвам за друго. Какво ще заръчате да приготвя за обед?

— Все ми е едно! — отвърна Пит. — Впрочем, не. За да проумея финансите на чичо Робърт, нужен ми е мозък. Пригответи нещо богато на фосфор и витамини.

— Добре, сър — каза Томас, — само че бакалинът...

— Как, пак ли иска пари? — простена отчаян Пит.

— Да — отвърна Томас, като влезе в лабораторията. — Надявах се, че положението се е подобрило.

Пит поклати глава и, потиснат, вторачи очи в сметките.

— Всичко си е постарому. Парите за сметката на бакалина ще си останат далечна мечта. Това е ужасно, Томас! Винаги съм смятал чичо Робърт за чувал с пари и че четвъртото измерение има отношение само към математиката. Но изглежда тия кванти и космични континууми са изгълтали цялото му състояние! Не ще успея дори дълговете му да изплатя, та камо ли да остане нещо за мен!

Томас изхъмка, което трябваше да означава съчувствие.

— Ако бях сам, щях да изкарам някак — мрачно продължи Пит. — Даже Артър с простото си кенгурско сърце се държи твърдо. Но Дейзи! Нали казах на годеницата си, че съм получил наследство. Ще бъде много разочарована.

— Наистина жалко — рече Томас. — А с обедата какво да правя...

— Ще се наложи да платим — с отчаяние каза Пит. — В джоба си имам само четиридесет цента, Томас. Все пак Артър не бива да гладува. На Дейзи това няма да се хареса. Нали формално Артър е неин. Я да видим, не можем ли да измислим нещо!

С хищен поглед заоглежда лабораторията. В ъгъла стоеше странно съоръжение от железни пръчки, високо приблизително четири фута, приличащо на скелет. Томас каза, че това е тесеракт — модел на куб, даден в четирите измерения, а не в обикновените три.

На Пит то повече напомняше средновековна машина за изтезания — убедително доказателство при теологичните спорове с еретиците. Не можеше да си представи, че този тесеракт би се харесал на някого другото, освен на чичо му.

— Тук няма нищо подходящо дори за заложената къща — потиснат забеляза Пит.

— А демонстраторът, сър? — с надежда напомни Томас. — Чичо ви го завърши, той работи.

— Какъв е тоя демонстратор? Какво демонстрира?

— Демонстрира четвъртото измерение — съобщи Томас. — Чичо ви посвети целия си живот на него.

— Тогава да го разгледаме — каза Пит. — Може би ще мога да си изкарвам прехраната, като демонстрирам четвъртото измерение по витрините на магазините с рекламни цели. Впрочем, не вярвам, че подобна кариера ще се хареса на Дейзи.

Томас тържествено отиде до завесата зад бюрото и я дръпна. Пред очите на Пит се появи огромен апарат, висок цели седем фута. Чудовищната бронзова подкова изглежда беше куха и пълна с тайнствени зъбчати колелца. В долната ѝ част имаше стъклена подставка, дебела почти дюйм, която навярно се въртеше. От масивната ѝ основа излизаха медни тръбички, които завършваха в хладилната инсталация.

Томас завъртя лоста и апаратът забуча.

— Доколкото разбирам — рече той, — демонстраторът е истински триумф на науката. Виждате ли, сър, четвъртото измерение е времето.

— Приятно е да ти обясняват така простичко нещата — рече Пит.

— Благодаря ви. Доколкото съм разбрал, ако например някой пътува с автомобил и изведнъж вижда на шосето прелестно момиче,

което ей сега ще настъпи бананова кора, поискал е да я предупреди, но не го е направил веднага — изминали са, да кажем, две минути, за което време той е пропътувал половин миля...

— Прелестното момиче би настъпило банановата кора, би се подхлъзнало и нататък всичко би се развило по законите на природата — продължи вместо него Пит.

— Да, ако не беше демонстраторът. Виждате ли, за да предупреди момичето, човекът ще трябва да се върне не само по разстояние, но и по време, иначе ще бъде късно. С други думи, ще трябва да се върне назад не само половин миля, но и две минути във времето. И затова чичо ви построи демонстратора...

— Да може да се справи при подобно положение — завърши вместо него Пит. — Разбирам! Но се боя, че тази машина едва ли ще реши финансовите ни затруднения.

Хладилната инсталация бе престанала да бучи. Томас тържествено запали клечка кибрит.

— С ваше позволение бих искал да ви покажа как действа демонстраторът. Ето, духвам клечката и я слагам на стъклената подставка между краищата на подковата.

Нейде от вътрешността на машината се зачу самодоволно тракане, което продължи няколко секунди. После огромната стъклена подставка внезапно се завъртя. Зачу се бръмчене. Прекрати се. Неочаквано върху стъклената подставка се появи втора кибритена клечка. Машината веднага тържествуващо поднови тракането си.

— Виждате ли? — рече Томас. — Тя възпроизведе още една изгоряла кибритена клечка. Измъкна я от миналото в настоящето.

Подставката пак се завъртя. Машината тракаше и бръмчеше. Но ето, бръмченето се прекрати и върху стъклената подставка се появи още една кибритена клечка. После тракането отново започна.

— И така ще продължава безкрай — рече Томас.

— Да, вече почвам да разбирам цялото величие на съвременната наука — забеляза Пит. — Чичо ми Робърт е изразходил само някакви си два тона мед и стомана, няколкостотин хиляди долара и десетки години труд, за да ми остави машина, която ще ме снабдява с изгорели кибритени клечки в неограничено количество. Томас, тази машина е истински триумф на науката!

Томас просия.

— Радвам се, че ви харесва. И така, какво ще правим с обеди?

Пит погледна с упрек слугата, после бръкна в джоба и извади четиридесет цента.

— Щом стана дума за науката, то на мен ми хрумна една комерческа мисъл. Дори ме е срам да я споделя. — Той погледна чудовищния потракващ демонстратор на четвъртото измерение. — Излезте за десет минути, Томас.

Слугата изчезна. Пит включи демонстратора. Бе решил да рискува петцентовата монета, сложи я на стъклената подставка. Машината затрака, забръмча, после млъкна — и се появиха две монети. Пит прибави към двете друга от десет цента. След завършването на втория цикъл той поглади с отчаяна решителност косата си и прибави цялото си състояние — четвърт долар. Не вярвайки на очите си, загледа смаян резултата. После припряно почна да строи върху подставката пирамиди от монети.

Когато изминаха десет минути, на вратата с достойнство почука Томас.

— Извинете — с надежда в гласа каза той, — но какво ще стане с обеди?

Пит изключи демонстратора и преглътна слюнката си.

— Томас — рече той, като се стараеше да изглежда спокоен, — можеш да избереш каквото искаш меню. Вземи тая кошничка с дребни пари и върви в магазина. Чакай, нямаш ли случайно в себе си монета, по-голяма от четвърт долар? Половин долар ще свърши работа. Искам, когато Дейзи дойде, да ѝ демонстрирам нещо наистина вълнуващо.

Мис Дейзи Менърс беше от тия хора, които биха приели демонстратора на четвъртото измерение за нещо естествено и ще се втурнат да използват за своя изгода резултатите от съвременните научни изследвания. Тя разсеяно поздрави Пит и веднага се заинтересува от размера на наследството. Пит я заведе в лабораторията, показа ѝ демонстратора.

— Това е цялото ми богатство — тържествено каза Пит. — Скъпа, знам, че ще ти се види странно, но имаш ли в себе си четвърт долар?

— Каква наглост да искаш от мен пари! — извика Дейзи. — Ако си ме излъгал за наследството...

Пит нежно ѝ се усмихна. Извади от джоба си четвърт долар.

— Гледай, скъпа! Правя го за теб!

Включи демонстратора и самодоволно взе да ѝ обяснява принципа на работата му. Неиде от вътрешността на машината се зачу тракане. Стъклената подставка се завъртя и до първата монета се появи втора. Без да прекъсва обясненията си, Пит сложи монетите една върху друга. След част от минутата върху подставката вече имаше четири монети. Той пак ги нареди на купчинка. Появиха се осем — шестнадесет — тридесет и две — шестдесет и четири — сто двадесет и осем... В този момент небостъргачът от монети рухна и Пит изключи демонстратора.

— Парите, мила, са от четвъртото измерение. Чичо е изобретил тази машина, а аз я наследих и... да ти разваля ли пари?

Дейзи вече не изглеждаше разсеяна. Пит и връчи пачка банкноти.

— Отсега нататък, когато имаш нужда от пари, идвай тук, включвай машината и събирай монетите! Нали е великолепно?

— Тъкмо имам нужда от пари — каза Дейзи. — Трябва да си накупя чеиз.

— Тогава на работа! — каза ентузиазирано Пит. — А докато машината действа, можем да си поговорим.

Демонстраторът затрака и забръмча, произвеждайки този път банкноти вместо монети.

— Не исках да правя никакви планове, преди да поговоря с теб — обясни ѝ Пит. — Нали знаеш колко обича Артър цигарите. Той ги яде, въпреки че е малко ексцентрично за едно кенгуру, но явно не му вредят. С помощта на демонстратора произведох огромни запаси от любимите му цигари. Освен това опитах се да увелича банковата си сметка. Някому може да се стори странно, ако, когато си купуваме къща на Парк авеню, небрежно наброим цял самосвал дребни пари. Ще помислят, че се занимаваме с отвличане на деца.

— Глупчо! — каза Дейзи. — Ти можеш да произвеждаш банкноти в същата прогресия, както произвеждаш монети.

— Преди да ни хрумне мисълта за банкнотите, с Томас вече бяхме напълнили мазето, в което държим въглищата, с монети от четвърт и половин долар.

— Добре е да пуснем в действие и златни монети — напругайки целия си мисловен апарат, предложи Дейзи. — Трябват ни само няколко парчета. Мисля, че ще успеем да намерим.

— Аха! — възкликна Пит. — Томас имаше златна пломба. Извадихме я, размножихме я и получихме половин фунт злато. После претопихме златото на малки блокчета и ги сложихме на подставката на демонстратора. Ако надзърнеш в бараката, очаква те истинска изненада.

— Освен това има и скъпоценности — съобщи Дейзи. — С тях ще става по-бързо.

— Ако обичаш скъпоценностите — нежно промълви Пит, — погледни в сандъка за зеленчуци. Когато ни хрумна тази идея, нямаше вече никакво свободно място.

— Мисля, че трябва незабавно да се оженим. Ти какво ще кажеш? — с ентузиазъм възкликна Дейзи.

— Разбира се! Да вървим веднага! Ще отида да запаля автомобила.

— Иди, мили, а аз през това време ще се позанимая с демонстратора.

Със сияещо лице Пит изхвъркна от лабораторията. Позвъни за Томас, после още веднъж натисна звънеца. Томас се появи чак при третото позвъняване, много бледен.

— Извинете, сър, да приготвя ли куфара ви?

— Куфара ли? Защо?

— Искат да ни арестуват, сър — съобщи Томас, като с мъка преглътна слюнката си. — Мой познат от селото, който ни смята за бандити и много ни уважава, току-що ми позвъни и ми съобщи новината.

— Томас, да не би да си пийнал?

— Не, сър, но предложението ви е отлично, благодаря. — После добави с отчаяние: — За всичко са виновни банкнотите. Нали помните, че обменихме сребро срещу банкноти от по един долар, пет, десет, двадесет и така нататък.

— Да — съгласи се Пит. — Бяха ни много нужни. Какво е станало?

— Работата е в номера! Всички банкноти, произведени от демонстратора, имат един и същ номер. Някой е открил, че има банкноти с еднакви номера. Секретната служба е проследила пътя на тези пари. Скоро ще дойдат да ни арестуват. Наказанието за произвеждане на фалшиви пари е двадесет години затвор. Приятелят

ми се интересува дали ще се отбраняваме, защото жителите на селото искали да погледат стрелбата.

Томас кършеше ръце. Пит го гледаше смаян.

— Ами да, те наистина са фалшиви — каза замислено Пит. — Досега не ми беше минавало през ума. Ще трябва да си признаем всичко, Томас. Ако ме осъдят. Дейзи навярно няма да иска да се омъжи за мен. Ще ида да ѝ съобщя новината.

Но изведнъж замря на мястото си — чу гневните викове на Дейзи. Виковете все повече се усилваха. Преминаваха в непрекъснат пронизителен вой. Пит хукна към лабораторията.

Влезе и замря поразен. Демонстраторът работеше. Дейзи бе видяла как Пит подрежда банкнотите на купчинка върху подставката, за да ги възпроизведе машината. Явно, опитала се бе да направи същото, но купчинката, изглежда, е била рехавя, Дейзи се качила на подставката и бе попаднала в полето на действието на апарата.

Когато Пит дотича в лабораторията, там вече имаше три Дейзита. Докато, скован от ужас, стоеше на прага, към тях се прибави четвърта. Демонстраторът тракаше и бръмчеше почти с триумф. После произведе пета мис Дейзи. Пит се спусна и изключи машината, но бе закъснял — в лабораторията се появи шестата мис Дейзи Менърс. Пит гледаше размножената мечта на сърцето си буквално парализиран от ужас.

Шестте Дейзита не само си приличаха по външност като две капки вода, но и имаха, тъй да се каже, един и същ сериен номер — еднакви възгледи и убеждения. И всяка от тях беше убедена, че тя е именно притежателката на купчината банкноти. Шестте Дейзита ужасно се караха, дърпаха си парите от ръцете и се ругаеха, като си казваха какво мислят една за друга, а мненията им не бяха особено ласкави.

Артър, както и Дейзи, имаше безгрижен характер. Не беше от тия кенгуру, които само търсят поводи да се ядосват. Кротко си пасеше из моравата, похапваше от гергините и от време на време прескачаше оградата с надежда, че по алеята ще се появи кучето. Или ако не успее да види кучето, може да мине някой и да хвърли угарка.

И тъй, Артър пасеше гергините и му беше скучно. Откъм лабораторията се чуваха някакви викове, но кенгуруто не се интересуваше от семейни кавги. Виж към държавните служители,

които току-що пристигнаха, прояви много по-голям интерес. Бяха двама, в открит автомобил. За миг поспряха пред портата, после решително се насочиха към главния вход.

Артър дотича в момента, когато те затропаха с юмруци по вратата. С един скок се озова близо до тях, седна на опашката си и зараглежда с интерес посетителите.

— Б-б-боже мой! — извика широкоплещестият нисък полицај. Той пушеше цигара. Щом видя Артър, хвърли я и се хвана за главата.

Това беше грешка. Артър обичаше цигари. А тази се търкаляше само на пет метра от него. И кенгуруто скочи, за да я вземе.

Когато видя летящия право към него Артър, полицајът изкрещя. Наистина, в този момент Артър изглеждаше застрашителен. Полицајът стреля, но не улучи. Кенгуруто не обърна никакво внимание на изстрела. За него изстрелите не означаваха заплаха. Те бяха само гърмежи, издавани от автомобилите с неизправни карбуратори. Плавно се приземи до самите крака на полицајя, който в истерика се нахвърли върху кенгуруто с град от юмруци.

Артър беше кротко кенгуру, но не можеше да понася да го бият и сграбчи с предните си лапи широкоплещестия нисичък полицај. Спътникът му заотстъпва към вратата, готов да жертвува всичко, само да спаси живота си. Но в този миг Томас отвори вратата, вторият полицај политна, падна, удари си главата о прага и загуби съзнание.

След петнадесет минути широкоплещестият нисичък полицај мрачно забеляза:

— Подхвърлили са ни лъжлива следа. Благодаря ви, че ме измъкнахте от лапите на този звяр. Търсим шайка фалшификатори на банкноти. Следата водеше при вас. Можехте съвсем спокойно да ни изпозастреляте. Но не го направихте. Сега ще трябва да почнем издирванията отначало.

— Боя се, че следата пак ще ви доведе тук — призна си Пит. — Но може би като държавен служител ще се заинтересувате от демонстратора на четвъртото измерение. Той е виновен за всичко. Ще ви заведа при него.

Пит поведе посетителите към лабораторията. Артър се появи в коридора, обзет от желание да си отмъсти. На лицата на полицаите се изписа тревога.

— А вие му дайте цигара — посъветва ги Пит. — Той ги яде. И тогава ще станете приятели за цял живот.

— По дяволите! Само това липсваше! — извика широкоплещестият полицай. — Застанете между мен и него. Може би Кейси ще поиска да се сприятели с него.

— Аз нямам цигари — нерешително промълви другият полицай. — Пура може ли?

— Малко тежичко ще му дойде рано сутрин — замислено каза Пит, — но опитайте.

Артър скочи и се приземи на два фута от Кейси. Полицаят му подаде пура. Кенгуруто я помириша и взе. Пъхна я в устата си и отхапа края ѝ.

— Виждате ли! — радостно възкликна Пит. — Хареса му. Да вървим!

В лабораторията завариха страшна суматоха. Демонстраторът усилено се трудеше, а Томас, бледен, смутен, наблюдаваше работата му. Демонстраторът произвеждаше банкноти по цели контейнери. Щом върху подставката му се появи поредната порция, Томас грабваше банкнотите и ги разпределяше между шестте Дейзита, които трябваше да стоят наредени една зад друга, за да получат всяка своята част. Но те ужасно се караха, защото една се бе опитала да ги измами.

— Това е моята годеница — спокойно рече Пит, посочвайки момичетата.

Но нисичкият полицай бе вперил очи в купчината зелени банкноти, които се появяваха от нищото. Измъкна револвера си.

— Там зад стената е машината, на която ги печатат, нали? — веднага се досети той. — Ще отида да видя.

Блъсна встрани Томас и стъпи на стъклената подставка. Обзет от ужас, Пит посегна към лоста за изключване, но вече беше късно. Стъклената подставка се завъртя. Демонстраторът насмешливо забуча — и в момента, когато вдървените пръсти на Пит изключиха апарата, се появи копието на полицаия.

Близнаците, втрещени от удивление, впериха очи един в друг. Кейси втренчи поглед в тях и косата на главата му се изправи. В този миг Артър с умоляващ жест сложи лапата си на рамото на Кейси. Пурата му бе харесала. Вратата на лабораторията беше отворена и той бе влязъл да поиска още една. Но Кейси, загубил самообладание,

закреця и хукна да бяга, въобразил си, че кенгуруто го гони по петите. Блъсна се в модела на тесеракта и безнадеждно се оплете в железните му пръчки.

Артър бе спокойно, но чувствително кенгуру. Ужасният вик на Кейси разстрои и него. Скочи напред, без да иска бутна Пит върху лоста за изключване и се приземи между двете копия на нисичкия полицай. Те тъкмо си споделяха изживяванията от първата среща с кенгуруто, в уплахата се отдръпнаха точно в момента, когато стъклената подставка се завъртя.

От бученето на демонстратора Артър подскочи и се озова върху подставката. Стоящото до него копие на широкоплещестия нисичък полицай с грациозен скок изчезна през вратата. Пит се бореше с втория близък, който размахваше револвера и искаше обяснения, прегракнал от ревностното изпълнение на служебния си дълг. Пит се опитваше да му обясни, като му даваше примера за прелестното момиче и банановата кора, но полицаят все не можеше да схване и продължаваше да крещи с прегракнал глас. В това време от стъклената подставка скочи още един Артър, след него втори, трети, четвърти, пети, шести и седми се появиха на сцената.

Воплите на шестте Дейзита накараха полицая да се обърне и той видя, че лабораторията е пълна с петфутови кенгурата, които удивени правеха опити да се сприятелят.

От всички присъстващи единствен Артър се зарадва на случилото се. Преди скиташе самотен из къщата и скучаеше. Сега обществото му бе станало твърде многобройно. В същност от самотното кенгуру се бе получило цяло стадо. Радостно възбудени, забравили всякакво благоприличие, Артърците се гонеха из лабораторията и играеха на прескочикобила, като използваха припадналия полицай за трамплин.

Шестте Дейзита продължаваха да крещят неистово. А Артърците избираха все нови и нови обекти за скоковете си, накрая един от тях избра мотора на демонстратора. От трудолюбивия механизъм се посипаха искри и опариха кенгуруто. Обзето от ужас, то изскочи през прозореца. Веднага цялото стадо го последва, решило, че е продължение на играта.

Щом Артърците изчезнаха от лабораторията, изведнъж ясно се чу, че демонстраторът издава странни жални звуци. Кейси, все още

пленник на тесеракта, надзърташе през железните пръчки на модела; изразът на лицето му напомняше за пациентите на психиатрична болница. Само един от широкоплещестите нисички полицаи се намираше в лабораторията. Лежеше на пода и едва дишаше. А шестте Дейзита бяха толкова ядосани, че не можеха да произнесат никакъв звук. Единствен Пит бе запазил спокойствие.

— Е — философски забеляза той, — атмосферата се поразведри. Но нещо се е случило с демонстратора.

Една от шестте Дейзита сърдито каза, като се обърна към друга от близначките:

— Съвсем нахална си станала! Тези пари са мои!

Двете тръгнаха заплашително една към друга. Още три, протестирайки възмутено, се намесиха в кавгата. Шестата — на Пит се стори, че тя е истинската Дейзи — почна бързо да прехвърля парите от купчинките на другите към своята.

През това време демонстраторът продължаваше някак странно да бучи. Пит се зае да разбере каква е работата и откри, че при скока си Артър е побутнал лоста, който, изглежда, регулира броя на оборотите на мотора. Нагласи го напосоки. Демонстраторът облекчено затрака. И тогава Пит с ужас видя, че върху стъклената подставка стоят петте Дейзита. Спусна се да изключи апарата, като се страхуваше, че е закъснял.

Обзет от отчаяние, Пит затвори очи. Дейзи много му харесваше. Но шест Дейзита бяха прекалено много. А перспективата да станат единадесет...

В ушите му прозвуча дрезгавият глас на полицая:

— Аха, ето къде била машината за печатане и... хм, огледала, създаващи илюзията, че всичко е двойно. Сега и аз ще мина през люка подир момичетата. И ако някой зад стената ми крои някакъв номер, лошо ще си изпати.

Излишният полицай стъпи на стъклената подставка, която по неизвестни причини бе опустяла. Демонстраторът затрака. После забуча. Подставката се завъртя — в обратна посока. И полицаят в миг изчезна. Както се бе появил от миналото, така и изчезна! Оказа се, че един от Артъровците е изместил лоста в неутрално положение, а после Пит при нагласянето го бе поставил на заден ход. Сега, когато видя как изчезна полицаят, разбра къде бяха пропаднали излишните Дейзита и

къде ще се даянат компрометиращите го банкноти. Въздъхна с облекчение.

Кейси, освободил се най-после от тесеракта, се изскубна от ръцете на Томас, който се опитваше да му помогне, и хукна към автомобила. Завари спътника си да наблюдава как деветнадесетте Артърровци играят на прескочикобила, прескачайки гаража. След обясненията на Пит полицаите още повече се разстроиха. Когато потеглиха, видя, че автомобилът им се олюлява ту на едната, ту на другата страна.

— Струва ми се, че те вече няма да се върнат — рече Томас с надежда в гласа.

— И аз мисля така — съгласи се Пит, успокоил се най-сетне напълно. Той се обърна към изплашената Дейзи: — Мила, оказа се, че всички тия банкноти са фалшиви. Ще трябва да ги върнем обратно и да се опитаме да преживеем с това, което има в бараката и сандъка за зеленчуци.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 4 от 1972 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.